

PLA PASTORAL DIOCESÀ *SORTIM!*

ITINERARI FORMATIU SOBRE EL DISCERNIMENT

Tema 6: FORMACIÓ D'ACOMPANYANTS ESPIRITUALS. L'ACOMPANYAMENT ESPIRITUAL

GNA. ANA MARIA DÍAZ, Carmelita Missionera

1.- PREGÀRIA

– DISPOSICIÓ:

Fem un espai de silenci i recolliment i invoquem l'Esperit Sant.

Ens pot ajudar aquest cant de Taizé:

<https://www.youtube.com/watch?v=VgXET-COHjY> (en castellà)

<https://www.youtube.com/watch?v=YkfSQO9aQG8> (en llatí)

– INTRODUCCIÓ A LA PREGÀRIA:

L'Esperit Sant és qui ens acompanya constantment. De manera suau i discreta, vetlla pel nostre creixement en Crist. Ell ens omple de dons, i ens inspira sentiments i accions per tal de viure en Crist i portar arreu la Bona Nova de l'Evangelí.

En un espai de silenci, prenc consciència de com m'està guiant l'Esperit Sant en aquesta temporada.

Percebo les seves inspiracions entre altres sorolls que hi ha en el meu interior? Les segueixo, o tinc dificultats per a posar-les en pràctica?

– LECTURA DE LA PARAULA DE DÉU:

«Germans, no viviu d'acord amb els desigs terrenals, sinó d'acord amb l'Esperit, perquè l'Esperit de Déu habita en vosaltres, i si algú de vosaltres no tingués l'Esperit de Crist, no seria de Crist. Però si Crist està en vosaltres, l'Esperit us dona la vida.

Tots els qui són guiats per l'Esperit de Déu són fills de Déu. Perquè vosaltres no heu rebut un esperit d'esclaus que us faci tornar a caure en el temor, sinó l'Esperit que ens ha fet fills i ens fa cridar: “Abbà, Pare!” Així l'Esperit mateix s'uneix al nostre esperit per donar testimoni que som fills de Déu. I si som fills, també som hereus: hereus de Déu i hereus amb Crist, ja que, sofrint amb Ell, serem també glorificats amb Ell.» (Rm 8,9-10.14-16)

– PER A LA MEDITACIÓ DE LA PARAULA DE DÉU:

– Com experimento que l'Esperit Sant m'està guiant vers una veritable Vida?

– A què he de renunciar per tal de viure segons m'inspira l'Esperit del Senyor?

– Experimento la veritable llibertat dels fills i filles de Déu, la confiança de viure en les mans de l'Abbà, o encara hi ha zones d'esclavitud en la meva existència, de les que em vull alliberar?

– COMPARTIR EN CLIMA DE PREGÀRIA:

Es pot compartir espontàniament les respostes a aquestes preguntes, o el ressò a la lectura de la Paraula de Déu.

És important mantenir un clima de silenci i de profunda escolta dels altres; pregar també els uns pels altres perquè l'Esperit ens il·lumini en la nostra pròpia veritat.

Cada dos o tres intervencions, es pot cantar aquesta tornada:

<https://www.youtube.com/watch?v=cS-qH8E0SXM> (en castellà)

<https://www.youtube.com/watch?v=DEhEzyMHejs> (en francès original)

– CONCLUSIÓ DE LA PREGÀRIA:

Es poden expressar pregàries espontànies intercedint per les necessitats del món, i concloure amb una pregària recitada o un cant a la Mare de Déu.

2.- IDEES PER A APROFUNDIR

- El itinerari espiritual implica tota la nostra vida i tota la nostra persona. La vida espiritual no és entesa com una «vida immaterial», sinó com una existència històrica, concretament relacionada amb persones i objectes, amb circumstàncies i esdeveniments, amb sentiments; feta de realitats i desigs, d'expectatives i èxits, de frustracions i fracassos. La relació amb Déu s'estableix necessàriament enmig d'aquestes manifestacions de l'existència amb totes les seves ambivalències. Aquest és el tema central de l'acompanyament espiritual.
- El mot «espiritual» lligat a l'acompanyament ens adreça a l'acció que l'Esperit Sant aconsegueix en cada creient. L'Esperit ens impulsa a la maduresa en Crist, dins de la pròpia vocació personal. Per créixer en el seguiment de Jesús i la comunió amb Ell, ens cal reconèixer les inspiracions de l'Esperit Sant dins nostre, acollir-les i posar-les per obra.
- L'acompanyament espiritual és una dinàmica pastoral viva; és una relació interpersonal profunda on s'intenta descobrir la voluntat de Déu sobre la pròpia vida i reconèixer el pas de Déu en la història i en el dia a dia d'una persona.
- En aquesta tasca pastoral, es tracta d'acompanyar el procés interior de l'altra persona, no de substituir-la o suplantar-la. La iniciativa de la demanda pastoral d'acompanyament l'ha de tenir sempre l'acompanyat; i ha de tenir clar que es tracta

d'anar aprenent la finor del discerniment cristià, que ens ajuda a decidir, elegir i viure de manera evangèlica. Amb la sensibilitat i els gestos de Jesús.

- L'Esperit Sant és el veritable guia dels creients. És Ell qui ens guia vers la veritat completa (cf. Jn 16,13). Ell ens recorda les paraules de Jesús i ens remet a la comunitat. L'Esperit se serveix de les capacitats humanes de cadascun, les fecunda i potencia, de manera que no sembla un agent estrany sinó una presència íntima en l'ésser humà.
- L'Esperit Sant va educant la persona de manera progressiva i gradual, però aquesta acció ha de ser acompanyada en el seu propi dinamisme educatiu. Déu té la seva pròpia manera d'actuar i manifestar-se, i algú que estigui més avesat en aquest dinamisme pot ajudar molt la persona perquè ella mateixa ho vagi identificant. Aquesta tasca pastoral està profundament unida a la mediació necessària de l'Església.
- L'ésser humà ha de crear disposicions favorables a la Gràcia i a l'acció de l'Esperit Sant; treure obstacles, identificar i fugir dels paranys, i concentrar i orientar les forces del creient envers el propi projecte personal de vida i d'apostolat.
- D'entre les actituds que podem assenyalar per a les persones que són acompanyades, podríem remarcar: transparència i obertura a Déu, constància, conrear el silenci interior i la pregària, confiança en Déu, disponibilitat a la Gràcia, treball interior i agraïment.
- Els acompanyants espirituals sempre han de tenir en compte la importància cabdal de la humilitat: som simples servidors que acompanyem i acollim en nom de l'Església. D'altres actituds importants són: l'escolta profunda, acollidora, que no jutja; el servei generós i gratuït; la pregària constant per la persona acompanyada; i la constant formació, sent alhora acompanyat per un altre creient ferm en la fe.

3.- PER A LA REFLEXIÓ PERSONAL I EN GRUP

1. Què significa per a mi «viure en l'Esperit»? Com ho concreto en la meva vida cristiana?
2. Quines confirmacions i interrogants han sorgit en mi després de seguir el vídeo i d'aprofundir el tema?
3. Dins del meu interior hi trobo sentiments, pensaments, pulsions, desigs... Com reconec al bell mig d'aquesta realitat la veu de l'Esperit Sant que m'inspira? Com percebo l'obra i les crides de l'Esperit Sant en el meu quotidià i en la societat que m'envolta?

4. Annex 1: Subratlla les idees principals que surten en el document referents a l'acompanyament espiritual. Com es viu en la teva comunitat cristiana? Quin nou impuls es podria originar entre tots? Amb quines iniciatives?
5. Annex 2: Indica les actituds i el tarannà d'un bon acompanyament espiritual.
6. Annex 3: Què és el que més m'ha impressionat de les paraules del papa Francesc? Visc l'acompanyament espiritual en la meua vida de creient, en què m'ajuda?

Annex 1

Sínode dels Bisbes 2018: Els joves, la fe i el discerniment vocacional

Capítol III: La missió d'acompanyar

L'ESGLÉSIA QUE ACOMPANYA

Davant les opcions

91. En el món contemporani, caracteritzat per un pluralisme cada vegada més evident i per una disponibilitat d'opcions cada vegada més àmplia, el tema de les eleccions sorgeix amb particular força i a diferents nivells, especialment davant itineraris de vida cada vegada menys lineals, caracteritzats per gran precarietat. De fet, els joves sovint es mouen entre enfocaments extrems i ingenus: de considerar-se a si mateixos a la misericòrdia d'un destí ja escrit i inexorable, a sentir-se aclaparats per un ideal abstracte d'excel·lència, en un context de competència ingovernable i violenta.

L'acompanyament per a prendre decisions vàlides, estables i ben fundades és, per tant, un servei del qual se sent àmpliament necessitat. Ser present, donar suport i acompanyar l'itinerari cap a eleccions autèntiques és una manera en què l'Església pot exercir la seva funció materna generant la llibertat dels fills de Déu. Aquest servei no és altra cosa que la continuació de la manera amb què actua el Déu de Jesucrist envers la seva gent: a través d'una presència constant i cordial, una proximitat delicada i amorosa i una tendresa sense límits.

Partir el pa junts

92. Com ho ensenya la història dels deixebles d'Emmaús, acompanyar requereix la voluntat de treballar junts un tram de camí, establint una relació significativa. L'origen del terme "acompanyar" es refereix al pa partit i compartit (*cum pane*), amb tota la riquesa simbòlica humana i sacramental d'aquesta referència. Per tant, és la comunitat en el seu conjunt el primer subjecte de l'acompanyament, precisament perquè dins d'ella es troba la xarxa de relacions que poden donar suport a la persona en el seu camí i proporcionar-li punts de referència i d'orientació. L'acompanyament en el creixement humà i cristià cap a la vida adulta és una de les formes en què la comunitat es mostra capaç de renovar-se i renovar el món.

L'Eucaristia és un record viu de l'esdeveniment pasqual, un lloc privilegiat per a l'evangelització i la transmissió de la fe en vista a la missió. En l'assemblea reunida en la celebració eucarística, l'experiència de ser tocat, educat i curat personalment per Jesús acompanya cada persona en el seu itinerari de creixement personal.

Ambients i rols

93. A més dels membres de la família, totes les persones significatives en els diferents àmbits de la vida dels joves, com ara mestres, animadors, entrenadors i altres figures clau, inclosos els professionals, són cridades a exercir un paper de suport. Sacerdots, religiosos i religioses, tot i que no tenen el monopoli de l'acompanyament, tenen una tasca específica que sorgeix de la seva vocació i que han de redescobrir, com ho van sol·licitar els joves presents a l'Assemblea sinodal, en nom de molts altres. L'experiència d'algunes Esglésies exalça el paper dels catequistes com a companys de les comunitats cristianes i els seus membres.

Acompanyar la inserció en la societat

94. L'acompanyament no pot limitar-se a l'itinerari del creixement espiritual i a les pràctiques de la vida cristiana. Igualment fructífer és l'acompanyament en el camí de l'acceptació progressiva de la responsabilitat a l'interior de la societat, per exemple, en el camp professional o de compromís sociopolític. En aquest sentit, l'Assemblea sinodal recomana la valoració de la doctrina social de l'Església. A l'interior de societats i de comunitats eclesials cada vegada més interculturals i multireligioses, es necessita un acompanyament específic per a la relació amb la diversitat, que la valori com a enriquiment mutu i possibilitat de comunió fraterna, contra la doble temptació del relegament identitari i del relativisme.

L'ACOMPANYAMENT COMUNITARI, DE GRUP I PERSONAL

Una fecunda tensió

95. Hi ha una complementarietat constitutiva entre l'acompanyament personal i comunitari, que cada espiritualitat o sensibilitat eclesial ha d'articular de manera original. Serà especialment fructífer l'acompanyament personal directe en alguns moments particularment delicats, per exemple, la fase de discerniment pel que fa a les opcions fonamentals de la vida o la travessa de moments crítics. Tanmateix, continua essent important en la vida diària com una forma d'aprofundir la relació amb el Senyor.

Se subratlla la urgència d'acompanyar personalment seminaristes i sacerdots joves, religiosos en formació i també parelles de preparació al matrimoni i en els primers temps després de la celebració del sagrament, inspirant-se en el catecumenat.

L'acompanyament comunitari i de grup

96. Jesús va acompanyar el grup dels seus deixebles compartint amb ells la vida de cada dia. L'experiència de la comunitat destaca les qualitats i les limitacions de cada persona i augmenta la consciència humil que, sense compartir els dons rebuts pel bé de tots, no és possible seguir el Senyor.

Aquesta experiència continua en la pràctica de l'Església, que veu els joves inclosos en grups, moviments i associacions de diversos tipus, en què experimenten l'ambient càlid i acollidor i la intensitat de les relacions que desitgen. La inserció en aquest tipus de realitats és de particular importància un cop completat el camí de la iniciació cristiana, perquè ofereix als joves el terreny per a continuar la maduració de la seva vocació cristiana. En aquests ambients s'ha de fomentar la presència de pastors, per tal de garantir l'acompanyament adequat.

En els grups, els educadors i els animadors representen un punt de referència en termes d'acompanyament, mentre que les amistats que es desenvolupen en el seu interior constitueixen la base per a un acompanyament entre companys.

L'acompanyament espiritual personal

97. L'acompanyament espiritual és un procés que intenta ajudar la persona a integrar progressivament les diferents dimensions de la vida per a seguir el Senyor Jesús. Tres instàncies articulen aquest procés: escoltar la vida, trobar-se amb Jesús i dialogar misteriosament entre la llibertat de Déu i la de la persona. El qui acompanya acull amb paciència, planteja les preguntes més reals i reconeix els signes de l'Esperit en la resposta dels joves.

En l'acompanyament espiritual personal, s'aprèn a reconèixer, interpretar i escollir des de la perspectiva de la fe, escoltant el que l'Esperit suggereix a l'interior de la vida quotidiana (cf. Francesc, *Evangelii gaudium*, nn. 169-173). El carisma de l'acompanyament espiritual, fins i tot en la tradició, no està necessàriament vinculat al ministeri ordenat. Mai com avui no hi ha hagut tanta necessitat de guies espirituals, pares i mares amb una experiència profunda de fe i d'humanitat i no sols intel·lectualment preparats. El Sínode espera que també hi hagi un redescobriment en aquest àmbit del gran recurs generador de la vida consagrada, en particular femenina, i dels laics, adults i joves, ben formats.

Acompanyament i sacrament de la Reconciliació

98. El sacrament de la Reconciliació té un paper indispensable en el procés de la vida de fe, que està marcat no sols per la limitació i la fragilitat, sinó també pel pecat. El ministeri de reconciliació i l'acompanyament espiritual han de ser adequadament distingits perquè tenen diferents propòsits i formes. Una sana i assenyada gradualitat dels camins penitencials és particularment oportuna, amb la participació d'una pluralitat de figures educatives, que ajuden els joves a llegir la pròpia vida moral, a desenvolupar un sentit correcte del pecat i, sobretot, a obrir-se a l'alegria alliberadora de la misericòrdia.

Un acompanyament integral

99. El Sínode reconeix la necessitat de promoure un acompanyament integral, en el qual els aspectes espirituals estiguin ben integrats amb els humans i els socials. Com explica el papa Francesc, «el discerniment espiritual no exclou les aportacions del coneixement humà, existencial, psicològic, sociològic o moral. Però els transcendeix» (*Gaudete et exsultate*, n. 170). Aquests són elements que han d'aprofitar-se de manera dinàmica i pel que fa a les diferents espiritualitats i cultures, sense exclusions i sense confusions.

L'assessorament psicològic o psicoterapèutic, si està oberta a la transcendència, pot ser fonamental per a un procés d'integració de la personalitat, reobrint alguns aspectes de la personalitat tancats o bloquejats al possible creixement vocacional. Els joves experimenten tota la riquesa i la fragilitat de ser una "obra de construcció oberta". L'elaboració psicològica no sols podria ajudar a recórrer amb paciència la pròpia història, sinó també a reobrir preguntes per aconseguir un equilibri emocional més estable.

L'acompanyament en la formació al ministeri ordenat i a la vida consagrada

100. En acollir els joves en les cases de formació o seminaris és important verificar una arrelament suficient en una comunitat, una estabilitat en les relacions d'amistat amb els seus companys, en el compromís d'estudi o treball, en contacte amb la pobresa i el sofriment. En l'acompanyament espiritual és decisiu iniciar a la pregària i al treball interior, aprenent el discerniment en primer lloc en la vida, també a través de formes de renúncia i asceti. El celibat pel Regne (cf. Mt 19,12) s'ha d'entendre com un do per a ser reconegut i verificat en la llibertat, alegria, gratitud i humilitat, abans de l'admissió als ordes o a la primera professió. La contribució de la psicologia s'ha d'entendre com una ajuda per a la maduració afectiva i la integració de la personalitat, per a ser inclosa en l'itinerari formatiu d'acord amb l'ètica professional i el respecte per la llibertat efectiva dels que estan en formació. El paper del rector o del qui és responsable de la formació es torna cada vegada més important per a unificar l'itinerari formatiu, per a arribar a un discerniment

realista consultant totes les persones involucrades en la formació i per a decidir la possibilitat d'interrompre el camí de formació ajudant a procedir en una altra manera vocacional.

Acabada la fase inicial de la formació, cal garantir la formació permanent i l'acompanyament de sacerdots, consagrats i consagrades, especialment els més joves. Aquests sovint s'enfronten a reptes i responsabilitats desproporcionats. La tasca d'acompanyar-les no sols és amb delegats especials, sinó que ha de ser exercida personalment per bisbes i superiors.

ACOMPANYANTS DE QUALITAT

Cridats a acompanyar

101. De moltes maneres, els joves ens han demanat que qualifiquem la figura dels acompanyants. El servei d'acompanyament és una missió genuïna, que sol·licita la disponibilitat apostòlica dels qui la fan. Com el diaca Felip, el company està cridat a obeir la crida de l'Esperit a sortir i abandonar el recinte dels murs de Jerusalem, figura de la comunitat cristiana, per a anar a un lloc desert i inhòspit, potser perillós, on s'ha d'afanyar per a anar a atrapar un carruatge. Una vegada l'hagi aconseguit, ha de trobar una manera d'entaular una relació amb el viatger estranger, per a suscitar una pregunta que potser mai no s'hauria formulat de manera espontània (cf. Ac 8,26-40). En resum, l'acompanyament requereix posar-se a disposició de l'Esperit del Senyor i d'aquell qui està acompanyat, amb totes les seves qualitats i habilitats, i després tenir el coratge d'apartar-se amb humilitat.

El perfil de l'acompanyant

102. Un bon acompanyant és una persona equilibrada, d'escolta, de fe i de pregària, que s'ha mesurat amb les seves pròpies debilitats i fragilitats. Per aquesta raó, ell sap com ser acollidor amb els joves que acompanya, sense moralismes ni sense falses indulgències. Quan cal, també pot oferir la paraula de correcció fraterna.

La consciència que acompanyar és una missió que requereix profundes arrels en la vida espiritual l'ajudarà a mantenir-se lliure amb els joves que acompanya: respectarà el resultat del seu itinerari, donant-los suport amb la pregària i alegrant-se dels fruits que l'Esperit produeix en aquells que obren els seus cors, sense tractar d'imposar la seva voluntat i les pròpies preferències. Igualment podrà posar-se al servei, en lloc d'ocupar el centre de l'escena i assumir actituds possessives i manipuladores que creen dependència i no llibertat en les persones. Aquest profund respecte també serà la millor garantia contra els riscos de plagi i d'abusos de tota mena.

La importància de la formació

103. Per a dur a terme el seu servei, l'acompanyant haurà de conrear la seva vida espiritual, nodrint la relació que l'uneix a Aquell que li ha assignat la missió. Alhora, necessitarà sentir el suport de la comunitat eclesial a la qual pertany. Serà important que rebi capacitació específica per a aquest ministeri particular i que també pugui beneficiar-se d'acompanyament i supervisió. Finalment, cal recordar que les característiques que caracteritzen la nostra Església i que proporcionen una gran estima als joves són la disponibilitat i la capacitat per a treballar en equip: d'aquesta manera s'és més significatiu, efectiu i incisiu en la formació dels joves. Aquesta competència en el treball comunitari requereix la maduració de virtuts relacionals específiques: la disciplina d'escoltar i la capacitat de fer espai per a l'altre, la disposició al perdó i la voluntat a involucrar-se en una veritable espiritualitat de comunió.

Capítol IV. L'art de discernir

L'ESGLÉSIA, AMBIENT PER A DISCERNIR

Una constel·lació de significats en la varietat de tradicions espirituals

104. L'acompanyament vocacional és una dimensió fonamental d'un procés de discerniment per part de la persona que està cridada a escollir. El terme "discerniment" s'usa en una pluralitat de significats, encara que connectats entre si. En un sentit més general, el discerniment indica el procés en el qual es prenen decisions importants; en un segon sentit, més propi de la tradició cristiana, i en la qual ens aturarem particularment, correspon a les dinàmiques espirituals a través de les quals una persona, un grup o una comunitat tracta de reconèixer i acceptar la voluntat de Déu en el concret de la seva situació: «Examineu-ho tot i quedeu-vos amb el que és bo» (1Te 5,21). En tant que atenció a reconèixer la veu de l'Esperit i acollir la seva crida, el discerniment és una dimensió essencial de l'estil de vida de Jesús, una actitud bàsica molt més que un acte puntual.

Al llarg de la història de l'Església diferents espiritualitats han abordat la qüestió del discerniment, amb diferents èmfasis també en relació amb les diverses sensibilitats carismàtiques i èpoques històriques. Durant el Sínode hem reconegut alguns elements comuns, que no eliminen la diversitat de llenguatges: la presència de Déu en la vida i la història de cada persona; la possibilitat de reconèixer-ne l'acció; el paper de la pregària, de la vida sacramental i de l'ascetisme; la contínua confrontació amb les exigències de la Paraula de Déu; llibertat pel que fa a certes adquisides; la verificació constant amb la vida quotidiana; la importància de l'acompanyament adequat.

El retorn constitutiu a la Paraula i a l'Església

105. En tant que «*actitud interior arrelada en un acte de fe*» (Francesc, *Discurs a la Congregació General de la XV Assemblea General Ordinària del Sínode dels Bisbes*, 3 d'octubre de 2018), el discerniment es refereix a l'Església de manera constitutiva, la missió de la qual és fer que cada home i cada dona trobin aquell Senyor que ja està treballant en les seves vides i en els seus cors. El context de la comunitat eclesial fomenta un clima de confiança i llibertat en la recerca de la pròpia vocació en un ambient de recolliment i de pregària; ofereix oportunitats concretes per a rellegir la pròpia història i descobrir els propis dons i les pròpies vulnerabilitats a la llum de la Paraula de Déu; permet tractar amb testimonis que encarnen diferents opcions de vida. Així mateix, el trobament amb els pobres sol·licita l'aprofundiment del que és més essencial en l'existència, mentre que els sagraments, en particular l'Eucaristia i la Reconciliació, nodreixen i donen suport als qui es proposen descobrir la voluntat de Déu.

L'horitzó comunitari sempre està implicat en cada discerniment, mai no es redueix només a la dimensió individual. Al mateix temps, cada discerniment personal desafia la comunitat, instant-la a escoltar el que l'Esperit li suggereix a través de l'experiència espiritual dels seus membres: com tot creient, l'Església sempre està en discerniment.

LA CONSCIÈNCIA EN EL DISCERNIMENT

Déu parla al cor

106. El discerniment crida l'atenció sobre el que succeeix en el cor de cada home i de cada dona. En els textos bíblics, el terme "cor" s'usa per a indicar el punt central de la interioritat de la persona, on escoltar la Paraula que Déu constantment li adreça esdevé un criteri per a avaluar la vida i les opcions (cf. Sl 139). La Bíblia considera la dimensió personal, però al mateix temps subratlla la dimensió comunitària. Fins i tot el "nou cor" promès pels profetes no és un do individual, sinó que afecta tot Israel, en la tradició i la història salvífica del qual s'insereix el creient (cf. Ez 36,26-27). Els Evangelis continuen en la mateixa línia: Jesús insisteix en la importància de la interioritat i col·loca en el cor el centre de la vida moral (cf. Mt 15,18-20).

La idea cristiana de la consciència

107. L'apòstol Pau enriqueix el que la tradició bíblica ha elaborat respecte al cor en relacionar-lo amb el terme "consciència", que assumeix de la cultura del seu temps. És en la consciència que recollim el fruit del trobament i de la comunió amb Crist: una transformació salvadora i la recepció d'una nova llibertat. La tradició cristiana insisteix que la consciència és un lloc privilegiat d'intimitat especial amb Déu i de trobada amb Ell, en la qual la seva veu es fa present: «La consciència és el nucli més secret i el santuari de l'home, on està sol amb Déu, la veu del qual ressona en la intimitat» (*Gaudium et spes*, n. 16). Aquesta consciència no coincideix amb el sentiment immediat i superficial, ni amb l'"autoconsciència": testifica una presència transcendent, que cadascú troba en la seva pròpia interioritat, però de la qual no disposa.

La formació de la consciència

108. Formar la consciència és el camí de tota la vida en el qual un aprèn a alimentar els mateixos sentiments de Jesucrist assumint els criteris de les seves eleccions i les intencions de la seva acció (cf. Fl 2,5). Per a assolir la dimensió més profunda de la consciència, d'acord amb la visió cristiana, és important tenir cura de la interioritat que inclou moments de silenci, de contemplació orant i d'escolta de la Paraula, del sosteniment de la pràctica sacramental i de l'ensenyament de l'Església. A més, cal una pràctica habitual del bé, verificada en l'examen de la consciència: un exercici en el qual no sols es tracta d'identificar els pecats, sinó també de reconèixer l'obra de Déu en l'experiència diària, en els esdeveniments de la història i de les cultures en què s'està inserit, en el testimoniatge de molts altres homes i dones que ens han precedit o ens acompanyen amb la seva saviesa. Tot això ajuda a créixer en virtut de la prudència, articulant l'orientació global de l'existència amb eleccions concretes, en la serena consciència dels propis dols i dels propis límits. El jove Salomó va demanar aquest regal més que qualsevol altra cosa (cf. 1Re 3,9).

La consciència eclesial

109. La consciència de cada creient en la seva dimensió més personal està sempre en relació amb la consciència eclesial. És només a través de la mediació de l'Església i la seva tradició de fe que podem accedir al rostre autèntic de Déu revelat en Jesucrist. Per tant, el discerniment espiritual es presenta com l'obra sincera de la consciència, en el seu compromís de conèixer el bé possible sobre el qual decidir responsablement en l'exercici correcte de la raó pràctica, a l'interior i a la llum de la relació personal amb el Senyor Jesús.

LA PRÀCTICA DEL DISCERNIMENT

La familiaritat amb el Senyor

110. Com un trobament amb el Senyor que es fa present en la intimitat del cor, el discerniment es pot entendre com una forma autèntica de pregària. És per això que requereix temps suficient per a la meditació, tant en la regularitat de la vida diària com en els moments privilegiats, com recessos, cursos d'exercicis espirituals, peregrinacions, etc. Un discerniment seriós s'alimenta en totes les ocasions de trobament amb el Senyor i una major familiaritat amb ell, en les diverses formes amb què es fa present: els Sagraments, i en particular l'Eucaristia i la Reconciliació; escoltant i meditant sobre la Paraula de Déu, la *Lectio divina* en la comunitat; l'experiència fraterna de la vida comuna; el trobament amb els pobres amb els quals s'identifica el Senyor Jesús.

Les disposicions del cor

111. Obrir-se per a escoltar la veu de l'Esperit requereix disposicions interiors precises: la primera és l'atenció del cor, afavorida per un silenci i un buidament que requereix ascetisme. Igualment importants són la consciència, l'autoacceptació i el penediment, combinats amb la voluntat de posar ordre en la pròpia vida, abandonar el que hauria de ser un obstacle i recuperar la llibertat interna necessària per a prendre decisions guiades només per l'Esperit Sant. El bon discerniment també requereix atenció als moviments del cor, creixent en la capacitat de reconèixer-los i donar-los un nom. Finalment, el discerniment requereix el coratge de participar en la lluita espiritual, ja que no faltaran les temptacions i els obstacles que el mal posa en el nostre camí.

El diàleg que acompanya

112. Les diferents tradicions espirituals coincideixen en que el bon discerniment requereix una confrontació regular amb un guia espiritual. Dur a terme les experiències pròpies d'una manera autèntica i personal n'afavoreix la clarificació. Al mateix temps, l'acompanyant assumeix una funció essencial de confrontació externa, fent-se mitjancer de la presència materna de l'Església. Es tracta d'una funció delicada i ha estat tractada en el capítol anterior.

La decisió i la confirmació

113. El discerniment com una dimensió de l'estil de vida de Jesús i els seus deixebles permet processos concrets que busquen sortir de la indeterminació en assumir la responsabilitat de les decisions. Per tant, els processos de discerniment no poden durar indefinidament, tant en casos d'itineraris personals com en els comunitaris i institucionals. La decisió segueix una fase igualment fonamental d'implementació i de verificació en la vida quotidiana. Per tant, serà indispensable continuar en una fase d'escolta atenta de les ressonàncies internes per a captar la veu de l'Esperit. La comparació amb la realitat concreta té una importància específica en aquesta etapa. En particular, diverses tradicions espirituals senyalen el valor de la vida fraterna i del servei als pobres com a pedra de toc de les decisions assumides i com un lloc en què la persona es revela plenament ella mateixa.

Annex 2

L'acompanyament personal dels processos de creixement

Evangelii gaudium (nn. 169-173)

169. En una civilització paradoxalment ferida d'anonimat i, alhora obsessionada pels detalls de la vida dels altres, impudorosament malalta de curiositat malsana, l'Església necessita la mirada pròxima per a contemplar, commoure's i aturar-se davant l'altre totes les vegades que calgui. En aquest món els ministres ordenats i els altres agents pastorals poden fer present la fragància de la presència pròxima de Jesús i la seva mirada personal. L'Església haurà d'iniciar els seus germans –sacerdots, religiosos i laics– en aquest “art de l'acompanyament”, perquè tots aprenguin sempre a treure's les sandàlies davant la terra sagrada de l'altre (cf. Ex 3,5). Hem de donar al nostre caminar el ritme guaridor de proximitat, amb una mirada respectuosa i plena de compassió però que al mateix temps curi, alliberi i encoratgi a madurar en la vida cristiana.

170. Encara que soni obvi, l'acompanyament espiritual ha de portar més i més a Déu, en qui podem aconseguir la veritable llibertat. Alguns es creuen lliures quan caminen al marge de Déu, sense advertir que es queden existencialment orfes, desemparats, sense una llar on retornar sempre. Deixen de ser pelegrins i es converteixen en errants, que giren sempre entorn de si mateixos sense arribar enlloc. L'acompanyament seria contraproductiu si esdevingués una mena de teràpia que fomenti aquest tancament de les persones en la seva immanència i deixi de ser un pelegrinatge amb Crist cap al Pare.

171. Més que mai necessitem homes i dones que, des de la seva experiència d'acompanyament, coneguin els processos on hi abunda la prudència, la capacitat de comprensió, l'art d'esperar, la docilitat a l'Esperit, per cuidar entre tots les ovelles que se'ns confien dels llops que intenten disgregar el ramat. Necessitem exercitar-nos en l'art d'escoltar, que és més que sentir. Primer que res, en la comunicació amb l'altre, és la capacitat del cor que fa possible la proximitat, sense la qual no hi ha un veritable trobament espiritual. L'escolta ens ajuda a trobar el gest i la paraula oportuna que ens desinstal·la de la tranquil·la condició d'espectadors. Només a partir d'aquesta escolta respectuosa i compassiva es poden trobar els camins d'un genuí creixement, despertar el desig de l'ideal cristià, les ànsies de respondre plenament a l'amor de Déu i l'anhel de desenvolupar el millor que Déu ha sembrat en la pròpia vida. Però sempre amb la paciència de qui sap allò que ensenyava sant Tomàs d'Aquino: que algú pot tenir la gràcia i la caritat, però no practicar bé alguna de les virtuts «a causa d'algunes inclinacions contràries» que persisteixen. És a dir, l'organicitat de les virtuts es dona sempre i necessàriament «*in habitu*», encara que els condicionaments puguin dificultar les *operacions* d'aquests hàbits virtuoses. D'aquí que calgui «una pedagogia que porti les persones, pas a pas, a la plena assimilació del misteri». Per arribar a un punt de maduresa, és a dir, perquè les persones siguin capaces de decisions veritablement lliures i responsables, és necessari donar temps, amb una immensa paciència. Com deia el beat Pedro Fabro: «El temps és el missatger de Déu».

172. L'acompanyant sap reconèixer que la situació de cada subjecte davant Déu i la seva vida en gràcia és un misteri que ningú no pot conèixer plenament des de fora. L'Evangelí ens proposa corregir i ajudar a créixer una persona a partir del reconeixement de la maldat objectiva de les

seves accions (cf. Mt 18,15), però sense emetre judicis sobre la seva responsabilitat i la seva culpabilitat (cf. Mt 7,1; Lc 6,37). De totes maneres, un bon acompanyant no consent els fatalismes o la pusil·lanimitat. Sempre invita a voler curar-se, a carregar la llitera, a abraçar la creu, a deixar-ho tot, a sortir sempre novament a anunciar l'Evangelí. La pròpia experiència de deixar-nos acompanyar i guarir, capaços d'expressar amb total sinceritat la nostra vida davant el qui ens acompanya, ens ensenya a ser pacients i compassius amb els altres i ens capacita per a trobar les maneres de despertar la seva confiança, la seva obertura i la seva disposició per a créixer.

173. L'autèntic acompanyament espiritual sempre s'inicia i es porta endavant en l'àmbit del servei a la missió evangelitzadora. La relació de Pau amb Timoteu i Titus és exemple d'aquest acompanyament i formació enmig de l'acció apostòlica. Al mateix temps que els confia la missió de quedar-se en cada ciutat per «acabar d'organitzar-ho tot» (Tt 1,5; cf. 1Tm 1,3-5), els dona criteris per a la vida personal i per a l'acció pastoral. Això es distingeix clarament de tota mena d'acompanyament intimista, d'autorealització aïllada. Els deixebles missioners acompanyen els deixebles missioners.

Annex 3

Audiència del Sant Pare Francesc als sacerdots i seminaristes que estudien a Roma

Dilluns, 24 d'octubre de 2022

<https://www.vatican.va/content/francesco/es/speeches/2022/october/documents/20221024-seminaristi-sacerdoti.html>

Pregunta

Sant Pare, m'agradaria demanar-li consell sobre la direcció espiritual dels sacerdots joves. Als sacerdots els és fàcil ser guies espirituals dels laics, de les religioses i dels que encara estan en formació. No obstant això, al meu parer, és difícil que els sacerdots busquin direcció espiritual en altres germans. Com aconsellaria els sacerdots, especialment els joves, que busquin aquesta ajuda espiritual per a la seva formació? Gràcies.

Resposta

Gràcies! **En primer lloc** hi ha el problema de la direcció espiritual –avui utilitzem un terme menys directiu «acompanyament espiritual», que m'agrada–. És obligatòria la direcció espiritual, l'acompanyament espiritual?

No, no és obligatori, però si no tens algú que t'ajudi a caminar, cauràs i faràs soroll. De vegades és important ser acompanyat per algú que conegui la meua vida, i no cal que sigui el confessor; de vegades funciona, però el més important és que són dos rols diferents. Vas al confessor perquè et perdoni els pecats i vas preparant-te per a dir-li els pecats. Vas al director espiritual per a explicar-li les coses que estan passant en el teu cor, les mocions espirituals, les alegries, els enuigs i el que passa en el teu interior.

Si només et relaciones amb el confessor i no amb el director espiritual, no sabràs créixer.

Si només et relaciones amb un director espiritual, un que t'acompanya, i no vas a confessar els teus pecats, això també està malament.

Són dos rols diferents, i a les escoles d'espiritualitat, per exemple, la dels jesuïtes, sant Ignasi diu que és millor distingir-los, que un sigui el confessor i un altre el director espiritual. De vegades és el mateix, però són dues coses diferents; potser una sola persona ho faci, però són dues coses diferents.

Segon. La direcció espiritual no és un carisma clerical, és un carisma baptismal.

Els sacerdots que fan direcció espiritual tenen el carisma no perquè siguin sacerdots, sinó perquè són laics, perquè són batejats. Sé que n'hi ha alguns a la Cúria (potser alguns de vosaltres), que es dirigeixen espiritualment amb una religiosa que és excel·lent, ensenya a la Gregoriana, és bona i és la directora espiritual. Mira, cap problema, és una dona amb saviesa espiritual que sap dirigir. Alguns moviments tenen potser un laic o una laica amb saviesa. Dic això perquè no és un carisma sacerdotal. Pot ser un sacerdot, però no és exclusivament dels sacerdots. I per a ser director espiritual cal una gran unció. Per aquesta raó, a la teva pregunta jo diria: en primer lloc, tenir la seguretat que jo sempre he de ser acompanyat. Perquè a la persona que no està acompanyada a la vida li creixen “fongs” a l'ànima, fongs que després et molesten. Malalties, solituds brutes, tantes

coses dolentes. Necessito ser acompanyat. Aclarir les coses. Explorar les mocions espirituals, que algú m'ajudi a entendre-les, què vol el Senyor amb això, on és la temptació. He trobat alguns estudiants de teologia que no sabien distingir una gràcia d'una temptació; necessito que algú m'acompanyi. I això no cal fer-ho cada setmana, no, tu vas al director espiritual una vegada al mes, cada dos mesos, quan tens matèria per confrontar-hi. Però que aquestes coses siguin clares.

Com es troba un director espiritual?

Estigueu atents, veus algú que t'atreu per la seva manera de parlar, que has escoltat d'un, de l'altre. Busca el director espiritual, però d'acord amb el que he dit, crec que és important: distingir-lo del confessor, són dos rols diferents; és un carisma laical, ho pot fer un sacerdot, un bisbe, una dona, un home laic; i després, trobar la persona que et desperti aquesta confiança i simpatia espiritual. Això és molt important, vosaltres enteneu bé el que això significa, aquesta sintonia que ajuda tant. No sé si he contestat. És una cosa important. Que això que estic dient ara serveixi almenys perquè cap de vosaltres no es quedi a partir d'ara sense direcció espiritual, sense acompanyament espiritual, perquè no creixerà bé, ho dic per experiència. És clar? És clar per a tots? Molt bé. Seguim endavant.